

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA KROENITZ p. POLSCE

(Skarga nr 77746/01)

WYROK

STRASBURG

25 lutego 2003 r.

Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez artykuł 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten może ulec korekcie wydawniczej.

W sprawie Kroenitz p. Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba złożona z następujących sędziów:

Sir Nicolas BRATZA, *przewodniczący*,

Pana M. PELLONPÄÄ,

Pani E. PALM,

Pana M. FISCHBACHA,

Pana J. CASADEVALLA,

Pana R. MARUSTE,

Pana L. GARLICKIEGO, *sędziowie*,

oraz Pana M. O'BOYLE, *szeffa Kancelarii Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 4 lutego 2003 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 77746/01) wniesionej w dniu 28 lipca 2000 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie artykułu 34 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja") przez obywatelkę Polską Panią Walerię Kroenitz.

2. Polski Rząd ("Rząd") reprezentowany był przez swojego pełnomocnika Pana K. Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Skarżącej wyjątkowo pozwolono by była reprezentowana przez Pana Cz. Sławskiego (Artykuł 36 § 4 Regulaminu Trybunału). Panu Sławskiemu pozwolono również posługiwać się językiem polskim w postępowaniu przed Trybunałem (Artykuł 34 § 3 Regulaminu Trybunału).

3. Skarżąca twierdziła w szczególności, że jej prawo do "rozprawy w rozsądnym terminie" nie zostało poszanowane.

4. Skarga została przydzielona Czwartej Sekcji Trybunału. Wewnątrz tej Sekcji ustanowiono Izbę (Artykuł 27 § 1 Konwencji), która miała rozpatrzyć sprawę zgodnie z Artykułem 26 § 1 Regulaminu Trybunału. W dniu 30 kwietnia Czwarta Sekcja postanowiła zakomunikować Rządowi skargę dotyczącą długości postępowania oraz domniemanego naruszeniu prawa do własności skarżącej. Na gruncie artykułu 29 § 3 Konwencji zdecydowano rozpatrzyć meritum skargi w tym samym czasie co jej dopuszczalność. Na podstawie artykułu 41 Regulaminu Trybunału sprawie nadano charakter priorytetowy.

FAKTY

5. Skarżąca Pani Waleria Kroenitz jest polską obywatelką, która urodziła się w 1903 r, i mieszka w Przemyśle w Polsce.

A. Postępowanie dotyczące roszczenia o zwrot nieruchomości oraz odszkodowania.

6. W 1948 r. nieruchomość skarżącej została wywłaszczona. W dniu 28 czerwca 1996 r. Minister Gospodarki unieważnił postanowienie wywłaszczeniowe.

7. W dniu 23 grudnia 1996 r. skarżąca wniosła pozew przeciwko firmie „Domgos” (*Częstochowskie Zakłady Metalowe „Domgos”*) do Sądu Wojewódzkiego w Częstochowie, domagając się zwrotu nieruchomości. Sąd przeprowadził rozprawy w dniach 30 maja, 10 lipca oraz 17 października 1997 r.

8. W dniu 30 stycznia 1998 r. skarżąca zmieniła swój pozew domagając się odszkodowania za utratę korzyści spowodowaną przedłużającą niemożnością korzystania z nieruchomości.

9. W dniu 8 marca 1999 r. Sąd Wojewódzki w Częstochowie przeprowadził rozprawę i wydał wyrok tymczasowy. Nakazał by nieruchomość została zwrócona skarżącej.

10. W dniu 9 grudnia 1999 r. sąd miał przeprowadzić rozprawę, ale biegły nie pojawił się w sądzie ponieważ nie został właściwie wezwany na rozprawę. W dniach 27 stycznia 2000 r. oraz 23 marca 2000 r. sąd przeprowadził dalsze rozprawy.

11. Rozprawa wyznaczona na dzień 15 lutego 2001 r. została odroczona ponieważ biegły oraz pozwany nie pojawili się w sądzie.

12. Rozprawa wyznaczona na dzień 29 marca 2001 r. została odroczona ponieważ sąd postanowił zlecić biegłemu przygotowanie opinii uzupełniającej. W dniu 21 lutego 2002 r. sąd przeprowadził rozprawę.

13. W dniu 8 marca 2002 r. sąd wojewódzki wydał wyrok zasądzając na rzecz skarżącej odszkodowanie. Po odwołaniu się skarżącej od tego wyroku postępowanie obecnie toczy się przed sądem apelacyjnym.

B. Postępowanie dotyczące roszczenia o odszkodowanie od Skarbu Państwa.

14. W dniu 26 kwietnia 1998 r. skarżąca zwróciła się do Ministra Gospodarki o przyznanie jej odszkodowania. W dniu 22 maja 1998 r. Minister oddalił jej roszczenie.

15. W dniu 24 czerwca 1998 r. skarżąca wniosła do Sądu Okręgowego w Warszawie powództwo o odszkodowanie od Skarbu Państwa, Ministra

Gospodarki. Sąd przeprowadził rozprawy w dniach 19 listopada 1999 r. oraz 22 września 2000 r.

16. W dniu 22 września 2000 r. sąd wydał wyrok i oddalił roszczenie skarżącej. Skarżąca odwołała się.

17. W dniach 24 stycznia oraz 7 marca 2002 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie przeprowadził rozprawy. Podczas ostatniej z wymienionych rozpraw sąd wydał wyrok. Skarżąca nie wniosła kasacji do Sądu Najwyższego.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

18. Skarżąca skarżyła się, że długość obydwu postępowań nie była zgodna z wymogiem „rozsądnego terminu”, określonym przez artykuł 6 § 1 Konwencji. Artykuł ten we właściwej części stwierdza:

“Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym [...]”.

A. Okres podlegający rozpatrzeniu

1. Postępowanie dotyczące roszczenia o zwrot nieruchomości i odszkodowanie

19. Rząd twierdził, że postępowanie przed Sądem Wojewódzkim w Częstochowie faktycznie stanowiło dwa odrębne postępowania. Pierwsze rozpoczęło się 23 grudnia 1996 r., kiedy to skarżąca wniosła powództwo o zwrot nieruchomości i zakończyło się w dniu 8 marca 1999 r. kiedy to Sąd Wojewódzki wydał wyrok tymczasowy. Drugie postępowanie rozpoczęło się w dniu 30 stycznia 1998 r., kiedy to skarżąca zmieniła swoje powództwo i to postępowanie nadal trwa przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie.

Trybunał po pierwsze uważa, że te dwa postępowania należy traktować jako jedno, ponieważ drugie postępowanie stanowiło integralną część całego postępowania, którego celem było określenie praw obywatelskich skarżącej.

Trybunał konkluduje, że okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się 23 grudnia 1996 r., kiedy to skarżąca wniosła powództwo do Sądu

Wojewódzkiego w Częstochowie domagając się zwrotu nieruchomości i na razie się nie skończył. Tym samym postępowanie trwało do tej pory ponad 6 lat.

2. Postępowanie dotyczące roszczenia o odszkodowanie od Skarbu Państwa

20. Okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się w dniu 24 czerwca 1998 r., kiedy to skarżąca wniosła powództwo do Sądu Okręgowego w Warszawie. Postępowanie zakończyło się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w dniu 7 marca 2002 r. Tym samym trwało ono 3 lata, 8 miesięcy i 13 dni.

B. Dopuszczalność

21. Pierwsza skarga skarżącej odnosi się do długości postępowania wszczętego przed Sądem Wojewódzkim w Częstochowie, które dotyczy roszczenia skarżącej o zwrot nieruchomości i odszkodowania. Według skarżącej długość postępowania była niezgodna z wymogiem „rozsądnego terminu” określonym przez artykuł 6 § 1 Konwencji. Rząd odrzucił ten zarzut.

Trybunał uznaje, że skarga ta nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji. W dalszej części Trybunał zauważa, że skarga nie jest niedopuszczalna również z innych powodów. Skarga musi zatem zostać uznana za dopuszczalną.

22. W sprawie skargi dotyczącej drugiego postępowania, Rząd utrzymywał, że jego długość nie naruszała wymogu „rozsądnego terminu”.

Trybunał uznaje, że w związku z kryteriami wyznaczonymi przez orzecznictwo (zobacz np. sprawę *Humen p. Polsce* [GC], nr 26614/95, z dnia 15 października 1999 r., § 60, niepublikowany) całkowita długość spornego postępowania nie przekroczyła „rozsądnego terminu” w rozumieniu artykułu 6 § 1.

W związku z powyższym skarga ta jest oczywiście bezasadna w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji i musi zostać odrzucona zgodnie z artykułem 35 § 4.

C. Meritum sprawy

1. Twierdzenia skarżącej

23. Skarżąca utrzymywała, że nadmierna długość postępowania stanowiła dla niej szczególną uciążliwość, w szczególności w świetle jej poważnego wieku (99 lat) oraz inwalidztwa.

24. W dalszej części skarżąca twierdziła, że nie mogła korzystać ze swojej nieruchomości przez pięćdziesiąt lat. Pomimo faktu, że w 1996 r. postanowienie wywłaszczeniowe zostało uznane za nieważne (zobacz punkt 6 powyżej) nadal czekała na wystarczające i właściwe zadośćuczynienie. Na zakończenie skarżąca podkreśliła, że biorąc pod uwagę jej sytuację osobistą, ponad pięcioletni proces stanowił bardzo znaczny okres.

2. Stanowisko Rządu

25. Rząd przyznał, że sprawa nie była szczególnie skomplikowana. Jednakże, istniała potrzeba uzyskania trzech opinii biegłych w celu ustalenia wysokości odszkodowania za utratę korzyści.

26. Rząd przyznał również, że skarżąca nie przyczyniła się w sposób znaczący do długości postępowania. Tym nie mniej, Rząd był zdania, że skarżąca do pewnego stopnia przyczyniła się przedłużenia postępowania poprzez dwukrotne zakwestionowanie opinii biegłych. Rząd odniósł się również do faktu, że skarżąca zmieniła swoje powództwo.

27. W sprawie postępowania właściwych władz, Rząd przekonywał, że władze wykazały należytą staranność w trakcie postępowania.

28. Rząd w dalszej części twierdził, że konsekwencje postępowania dla skarżącej nie wymagały „szczególnej staranności” ze strony władz, w przeciwieństwie do spraw dotyczących zatrudnienia, wypłaty emerytur, czy też rent inwalidzkich. Co więcej, Rząd przekonywał, że roszczenie skarżącej zostało w pełni zaspokojone ponieważ Sąd Okręgowy w Częstochowie zwrócił skarżącej nieruchomość i zasądził na jej rzecz odszkodowanie.

29. Na zakończenie, Rząd zaproponował, by Trybunał uznał, że nie doszło do naruszenia artykułu 6 § 1.

3. Ocena Trybunału

30. Trybunał przypomina, że ocena tego, czy długość postępowania była rozsądna musi być oceniana w świetle okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu kryteriów ustalonych w orzecznictwie. W szczególności należy ustalić, czy sprawa była skomplikowana, jak postępował skarżący oraz właściwe władze, a także jakie są konsekwencje spornego postępowania dla skarżącego (zobacz między innymi sprawy, *Frydlender p. Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ETPC 2000-VII oraz *Humen p. Polsce* § 60 cytowany powyżej).

31. Trybunał uznaje, że sprawa nie była szczególnie skomplikowana. Nawet fakt, że sąd musiał uzyskać dowody z opinii biegłych w celu określenia wysokości odszkodowania nie mogło samo w sobie prowadzić do uznania sprawy za skomplikowaną.

32. Co do postępowania skarżącej, Trybunał zauważa, że prawdą jest skarżąca dwukrotnie podważyła opinię biegłych oraz zmieniła treść swojego

powództwa. Jednakże nie wydaje się by wydarzenia te w sposób znaczący przedłużyły postępowanie.

33. Odnośnie postępowania władz Trybunał po pierwsze odnotowuje, że istniała ponad roczna przewlekłość kiedy to nie odbyła się żadna rozprawa przed Sądem Okręgowym w Częstochowie i.e. od 30 stycznia 1998 r. do 8 marca 1999 r. (zobacz paragrafy 8 i 9 powyżej). W dalszej części Trybunał zauważa, że istniała znaczna przewlekłość wynosząca dwa lata i.e. między 23 marca 2000 r. a 21 lutym 2002 r. (zobacz paragrafy 10, 11, 12 powyżej). Trybunał uznaje, że obserwacje Rządu nie wyjaśniają przyczyn tych przewlekłości.

34. Na zakończenie Trybunał uznaje, że konsekwencje postępowania dla skarżącej były bez wątpienia szczególnej wagi dla niej, biorąc pod uwagę jej poważny wiek, jej inwalidztwo oraz okres jaki czekała na rozwiązanie sporu (zobacz, *mutatis mutandis*, Dewicka p. Polsce, nr 38670/97, 4 kwietnia 2000 r., § 55).

35. Powyższe rozważania są wystarczające by pozwolić Trybunałowi uznać, że sprawa skarżącej nie została rozpatrzona w rozsądnym terminie. Tym samym doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 1 PROTOKOŁU NR 1 DO KONWENCJI

A. Dopuszczalność i meritum sprawy

36. Skarżąca twierdziła również, że długość obydwu postępowań na których długość się skarżyła naruszyły jej prawo do niezakłóconego posiadania własności, zgodnie z gwarancją przewidzianą przez artykuł 1 Protokołu Nr 1. Artykuł ten stwierdza:

“Każda osoba fizyczna i prawna ma prawo do poszanowania swego mienia. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym i na warunkach przewidzianych przez ustawę oraz zgodnie z ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego.

Powyższe postanowienia nie będą jednak w żaden sposób naruszać prawa państwa do stosowania takich ustaw, jakie uzna za konieczne do uregulowania sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym lub w celu zabezpieczenia uiszczenia podatków bądź innych należności lub kar pieniężnych.”

37. Odnośnie postępowania wszczętego przed Sądem Okręgowym w Warszawie Trybunał zauważa, że skarga ta jest w swej treści identyczna z tą, która już została zbadana i odrzucona w kontekście artykułu 6 § 1 i podobnie musi zostać uznana za niedopuszczalną. Z drugiej strony, w sprawie postępowania o zwrot nieruchomości oraz odszkodowania Trybunał już uznał, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1. Z tego powodu, biorąc

pod uwagę uzasadnienie do zarzutu naruszenia artykułu 6 § 1 oraz uznając skargę za dopuszczalną, Trybunał uznaje, że nie zachodzi potrzeba rozpatrzenia oddzielnie skargi na gruncie artykułu 1 Protokołu nr 1 (zobacz *Zanghi p. Włochom*, wyrok z dnia 19 lutego 1991 r., Seria A nr 194-C, str. 47, § 23).

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

38. Artykuł 41 Konwencji stwierdza:

“Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

39. Skarżąca domagała się przyznania jej 100.000 Polskich złotych (około 25000 euro) za szkodę, której doznała w wyniku długości postępowania oraz za domniemaną utratę zdrowia spowodowaną przewlekłym postępowaniem, mającym rozstrzygnąć jej sprawę.

W dalszej części skarżąca domagała się kwoty 350.000 Polskich złotych (około 87500 euro) jako odszkodowanie za szkody spowodowane na jej nieruchomości.

40. Rząd twierdził, że roszczenia skarżącej są wygórowane.

41. W sprawie domniemanej szkody pieniężnej, Trybunał konkluduje, że na podstawie danych będących w jego posiadaniu nie można stwierdzić, że skarżąca udowodniła jakoby szkoda pieniężna przez nią dochodzona została faktycznie spowodowana nadmierną długością spornego postępowania. W konsekwencji nie ma podstaw by przyznać skarżącej odszkodowanie z tego tytułu (zobacz, *mutatis mutandis*, *Kudła p. Polsce* [GC], nr 30210/96, § 164, ETPC 2000-XI).

42. Trybunał uznaje, że skarżąca z pewnością doznała krzywdy niepieniężnej, takiej jak stres i frustracja wynikającej z przewlekłego postępowania, które nie może zostać właściwie wynagrodzone poprzez uznanie, że doszło do naruszenia Konwencji. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy oraz dokonując oceny na zasadzie sprawiedliwości Trybunał przyznaje skarżącej z tego tytułu całkowitą kwotę 4000 euro.

B. Koszty i wydatki

43. Skarżąca nie domagała się zwrotu kosztów i wydatków w związku z postępowaniem przed Trybunałem.

C. Odsetki

44. Trybunał uznaje za właściwe by odsetki w razie zwłoki zostały ustalone w oparciu o marginalne stopy kredytowe Europejskiego Banku Centralnego, do których należy doliczyć trzy punkty procentowe (zobacz *Christine Goodwin p. Zjednoczonemu Królestwu* [GC], nr 28957/95, § 124, mający być opublikowany w ECHR 2002 - ...).

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* za dopuszczalną skargę na gruncie artykułu 6 § 1 oraz związaną z nią skargę na gruncie artykułu 1 Protokołu Nr 1, dotyczącą nadmiernej długości postępowania wszczętego w dniu 23 grudnia 1996 r. przed Sądem Okręgowym w Częstochowie;
2. *Uznaje* za niedopuszczalną pozostałą część skargi;
3. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji;
4. *Uznaje*, że nie zachodzi potrzeba badania skargi na gruncie artykułu 1 do Protokołu Nr 1;
5. *Uznaje*
 - (a) że pozwane Państwo ma zapłacić skarżącej w przeciągu trzech miesięcy od daty w której wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, 4000 EURO (cztery tysiące euro) w związku z krzywdą niepieniężną, która to kwota zostanie przeliczona na walutę pozwanego Państwa po kursie z dnia uregulowania należności;
 - (b) że od upływu wyżej wymienionych trzech miesięcy do dnia uregulowania należności płatne będą zwykłe odsetki od powyższej kwoty po kursie równym marginalnej stawce kredytowej Europejskiego Banku Centralnego z okresu zwłoki plus trzy punkty procentowe;
6. *Oddala* pozostałe roszczenia skarżącej o zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i notyfikowano na piśmie dnia 25 lutego 2003 r., zgodnie z artykułem 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancierz

Nicolas BRATZA
Prezes